

Ukiortaami oqalugiaat

Naalakkersuisut Siulittaasuat Kim Kielsen

(Oqalugiarnermi oqaatigineqartut atuupput)

Asasakka innutaaqatikka.

Ukioq naavoraasiit nutaarlu aallarnarluni. Kalaallit Nunatsinniittut tamavissi Ukiortaami Pilluaqquassi. Ukioq nutaaq aallarneluaassagissi neriutigaara, qanortorlu ukioq 2017 Nunatsinnut ukiuugili ajunngitsoq pilluarfiusorlu.

Ukioq 2016 arlalippassuartigut inuiaqatigiinnut pisoqarfiusimaqaaq. Suliat annertuut amerlaqisut ingerlanneqarput, aallarnisakkallu aamma amerlallutik.

Ukiarmi Inatsisartut ataatsimiinnerisa nalaanni nutaanik Naalakkersuisunngortitsinissannut periarfissaqalernera nuannaarutigaara, tassuunakkummi inuiaqatigut amerlanerusut tunuliaqutarileratsigit, politikikkikku sulinissarput nutaamik toqqammavissinneqarluni.

Piffissami matumani pisut toqqammavigalugit pitsaanerpaasorisimavara politikikkut suleqatigiinnissap siammasissup tunngavissinnissaa, taamaattumillu Siumut, Inuit Ataqtigiiit Partii Nalerarlu isumaqatigiissuteqarput tassannga piviusunngortitsisumik. Taakkuulluta qinersisartut 80 procentiisa missaat tunuliaqutaraavut, Inatsisartunilu ilaasortaasut 31-usut ilaat 24-t toqqammavigalugit.

Pinngitsoorumangilangali Demokraatini Atassumilu Naalakkersuisooqatigisimasagut qutsavigissallugit suliani pingaarutilinni ingerlatseqatigiillutalu timitaliiffiusumik suleqatigiilluartarsimagatta.

Soorlu oqareersunga ukiumi qaangiuttumi angusaqarsimaqaaq, immikkulli pingaartillugu taarusuppara meeqqat ukiorisimammassuk. Taamaamat meeqqat ukiuat nangeqqillugu suliaavut ingerlateqqissavagut. Ukiummi tamarmik meeqqat ukiorisariaqaraluarpaat. Meerartagut siunissaraagut.

Ullutsinni namminiilvinnissamut aqqut ingerlavigiuminarsarlugu ujaqqat piiarpagut. Meerartagullu taakkuusussaapput aqqusinniakkut tassuuna ingerlasussat.

Meeqqat immikkut eqqummaariffigaluarlutigik Naalakkersuisuni kommuninilu suleqatigiinnitsigit innutaaqut ikiortariallit ikiussavagut, qanoq ukioqarneri apeqqutaatinnagit. Innutaaqut kifpartuussinerput kipisuitsumik pitsanngortinniartuarparput – suliarmin taanna uninnaviangilaq. Tamanna Naalakkersuisut 2017-imut politikikkut suliniutigisassaanni aamma malunnassaaq.

Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik pilersissavarput ilaqutariit meeqqallu ikiortariallit suliniuteqarfiginerat nukittorsarumallugu. Tassuunakkut ilaatigut pineqarput pitsaaliuinikkut suliat, kommuneni meeqqanik inuusuttunillu sulianik ingerlatsisunik siunnersuisarneq, kommunini atorfillit pikkorissartittarnissaat, minnerunngitsumik Saaffimmi sulisut, taakkuuppummi meeqqat inuusuttullu kinguaassiutaasigut kangutsaatsuliorfigineqarsimasut pillugit nuna tamakkerlugu qitiusumit suliallit.

30-12-2016
Sags nr. 2016 - 20240
Dok. nr. 4255538

Postboks 1015
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 50 02
E-mail: govsec@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Taamaattorli aamma inuiaqatigiisugut ataatsimoorluta akisussaaffeqarpugut suliamik kivitseqataanissatsinnut. Suli meerarpassuupput inuuniarnikkut oqimaatsorsortut ikiorneqartariaqartullu. Taakku tunuttariaqangilagut, najukkatsinni sanilerigutsigit, ilaqutarigutsigit oqartussaasulluunniit suliffiutaanniikkutta.

Ukiut tamarluinnaasa inuusuttortatta ilaat inuunerminnik kipititsisarput. Qamuuna uummatikkut aliatsatsinneqartarpunga pisunik tusarlerneqaraangama. Inuiaqatika kikkugaluartulluunniit ilannguaminnik taamatut annaasaqarsimasut misiginneqatigaakka.

Tamatta inuunitsinni aporfissaqartarpugut. Meerartagut inuusuttortagullu inuunerup unammilligassartaanut akiuussinnaasunngorlugit nukittorsassagutsigit toqqissimasumik inuuneqarnermik, isumassuinermik asanninnermillu tunisariaqarpavut.

Inuusuttut toqqaannartumik oqarfigerusuppassi: Ikiortissarsortarniaritsi oqimaatsunik ajornartorsiutinillu aporfeqaleraangassi, misigigussilu nammineerlusi qaangerniarsinnaanagit. Ikiortissaqarpusi, aamma inuunissinni ingerlariaqqinissamat periarfissaqarpusi.

Eqqaamassavarsi inuunitsinni tamatta kukkusaratta, kukkunerlu inerteqqutaanngimmat. Uani pingaartuuvoq kukkunigut ilinniutigisassagatsigit, inuttut ataasiakkaarluta inuiaqatigiittullu. Tassangaanniillu makeqqissuugut ingerlaqqillutalu.

Qujanarporli inuunerminnik peqqinnissaminnillu pingaartitsillutik akisussaassusilimmik inuuneqartut amerliartuinnarmata. Inuusuttut pujortalertartut ikiliartorput. Imigassamik atuneq appariartorpoq. Timigissarnermik timillu peqqissuutinnissaanik soqutigisallit amerliartuinnarput. Ileqqutigut allanngoriartorneq taamaattoq ataatsimoorullugu pilersitarput pitsaasuvoq. Inuiattut peqqissuunitsinnut iluatinnartumik ingerlasoqarpoq.

Atornerluisut akeqanngitsumik katsorsarneqartalernissaat aamma periarfissiissutigaarput, taamaaliornikkut innuttaasut imminnut akisussaaffigalutik inuunermik pitsanngorteriarnissaanut ikiorneqarsinnaaleqqullugit, aningaasaqarnikkullu ingelariaqqinissamat artukkerneqarnissatik eqqarsaatiginagu katsorsartittaleqqullugit.

Kommuneni katsorsaavinnik aallarnisaavugut, suli amerlanerusut iluaqutigisaminnik ikiorserneqarnissaat periarfissikkumallugu.

Akisussaaffilli alloriarnerlu siulleq inuttut ataasiakkaarluta nammineq aalajangernitsinnit tunngaveqartariaqarpoq.

Meeqqat toqqissimasumik peroriartorfeqartariaqarput. Inuusuttut ilinniagaqassapput. Suliffigut paarissavagut. Ilaqutariittut inuunermi akuussuugut, qanigisagullu isumassorlutigik. Taamaaliornitsigit peqatigiinnerput annertusiartussaaq.

Taamaaliorluta nunarput naalagaaffinngornissaanut ineriartortissavarput, piareersarnerlu aallarertorpoq.

Qaqortumi mittarfissap suliarineqarnera aallarereerpoq, malinnaappullu Nuummi Ilulissanilu mittarfiit tallineqarnissaat. Pilersaarutiit malinneqarput, qilanaarpugullu

mittarfitsigut nutarsaanerup kinguneranik periarfissat amerlinissaannut, nunap immikkoortuini pineqartuni, ataatsimullu Kalaallit Nunatsinni nunanullu allanut angallanneq eqqarsaatigalugit.

Nutaanik mittarfiliortiternikkut naatsorsuutigaara nunatsinni angallannerput angalariaatsigullu annertuumik allangussasut, aamma naatsorsuutigaara siumukarnermut suliffissaqartitsinermullu iluaqutaasumik timmisartortitsisartut takornariartitsisartullu periarfissanik nutaanik atorluanaanissaq pikkoriffigissagaat.

Aatsitassarsiornikkut nunarsuarmi tamarmi ukiut makku ajornartorsiorfiupput, akit appariartorneri aningaasaliiumasullu ikiliartorneri pissutaallutik. Qujanartumilli aatsitassat akii qaffakkiartoqqilerput. Tamatuma kingunerinngitsoornaviangilaa nunatsinni aatsitassarsiorsinnaanerup paaasinnaanerullu soqutigineqarneruleqqinnissaat.

Aatsitassarsiorfissanik ineriartortitsisoqartillugu aqutissat manissuinnaaneq ajorput. Qeqertarsuatsiaat eqqaanni aligoqqinnik rubininik paaaniarnermik suliaq assersuutissaalluarpoq. Naalackersuisuni nuannaarutigaarput suliaq maannakkut ajunngitsumik siunnerfeqalermat.

Naalackersuisuniit suliniutit assigiinngitsut iluatsilluarnissaannik kissaassivugut. Nalunngilarput paaanissamut akuersissut kisiat sakkugalugu aallartitsisoqarsinnaanngitsoq, tassami immikkuualuttorpasuit assigiinngitsut iluatseqqaarlugit aatsaat aatsitassanik paaaneq aallartinneqarsinnaavoq.

Tulluusimaarutigaaara naalackersuisooqatigiilersuni partiit siunertat pingaartut pillugit suleqatigiinnissaq pingaarnerutimmasuk isumaqatigiinngissutaasut ataasiakkaat uniffigiinnarnagit. Tamanna politikkikkut angusaqarumalluni suleqatigiikkumagaanni pisariaqarluinnarpoq.

Illuatungaatigulli aamma piareersimaffigissavagut suliniutit taamaattut ineriartortillugit nunanit allamiut sulerusullutik takkussuuttassammata.

Inuit naapikkaangata attaveqatigiinneq pilersinneqartarpoq. Immitsinnut ilinniarfigeqatigiittariaqarpugut. Pingaarluinnarpoq nunarsuarmioqatigut suminngaanneeraluarpataluunniit ammalluta nunatsinnut tikilluaqqusarnissaat. Inussiarnersuunerput ilisarnaatigaarput, tamannalumi uagutsinnut pisussaaffiliivoq inuussutissarsiornikkut siumukarfiusuni atorfinittarnissaq siunertaralugu ilinniagaqartarnissamut.

Kikkulluunniit ineriartortitsinitsinnut peqataajumasut suleqataajumasullu tikilluaqqussavagut. Kikkummi tamarmik inissaqartariaqarput. Taamaattorli innutaaqatitta suliffinni avataaneersunit inangersimaneqannginnissaat pinaveersimatittariaqarparput.

Taanna qulakkiissagutsigu iliuuserisinnaasatta pitsaanerpaartaraat ilinniagaqarnissamut periarfissagissaartitsinissarput, suliffinnilu qaffakkiartornissamut periarfissat pitsaasuu-tinnissaat.

Tamakku ilaatigut pissutigalugit Naalackersuisuni tuluttut oqaatsit allamiut oqaasiisut siullingortinneqarnissaannik siunnersuuteqarpugut.

Sungiuksiartornissap sukkasuumik pinissaa ilimanangikkaluarpoq, avaqqussinnaanngisarpullu tassaavoq, takornariaqarneq aatsitassarsiernerlu eqqartortillugit, kinguaariit tullissaasa nunarsuamioqatitta namminneq oqaasii atorlugit toqqaannartumik oqaloqatigisinnaasariaqarmatigik. Tassanilu tuluit oqaasii toqqagassatta pitsaanersaraat.

Inuiaqatigiuvugut inuiannik assigiinngitsunit aggerfilinnit assigiinngitsunillu oqaasilinnit katitigaasut.

Naalackersuisuni pingaartipparput inuiaqatigiinni innuttaaqataasut kikkugualuarunilluunniit tamarmik innuttaasut iluatigineqarnertik misigisimassagaat.

Nunami maani innuttaasut arlaannaalluunniit misigisimatinneqassanngillat inuttut iluatinnannginnerusutut imaluunniit akuersaarneqannginnerusutut, oqaluttuarisaanermi assigiinngitsut pissutigalugit oqaatsit ataasiinnaat atorsinnaappatigik.

Inuiaqatitta ilarpassuisa ataasiinnarnik oqaaseqartuunerat pinngitsoorata iliuseqarfigissavarput, tassungali atatillugu aamma nalornisigiunnaartariaqarparput oqaatsit pingaarnertit tassaammata kalaallit oqaasii – kinaassutsitta ilisarnaataat, ataavartitassagut.

Inuussutissarsiornikkut periarfissat nutaat kingunerisaannik – assersuutigiinnarlugit aatsitassarsiorneq takornariartitsinerlu eqqarsaatigalugit. Inuit taakku periarfissittariaqarpavut oqaatsitsinnik ilinniarnissaannik.

Kisianni aamma isumagisariaqarparput nunami maani kalaallisuinnaq oqaaseqartut ilinniakkamik naammassinnillutik ilinniarsinnaanissamut periarfissaqarnissaat, soorlu assersuutigiinnarlugu inuussutissarsiutitaarnarluni ilinniarnerni.

Inuit kalaallisut oqaaseqartuunermik saniatigut suliffeqarnikkut ilinniartitaanikkulluunniit piumasaqaatit naapertorlugit oqaatsinik allanik aamma ilinniarsinnaanissaminnut periarfissaqassapput. Illuatungaaticut avataaneersut aamma kalaallit oqaasiinik ilinniarsinnaanissamut periarfissaqassapput.

Ilinniagarissaarnitta oqaatsinullu pikkorissutsitta naalagaaffittut siunissami ataatsimuussuseqarnissamut qulakkeerinneqataafiggissavaat.

Naalagaaffittut ataatsimuussuseq tunngaviumik inatsisiliornissamut isumalioqatigiissitap siunertaasa ilagaat. Ukiormanna tungaviumik inatsisiliornissamut isumalioqatigiissitap sulinini aallarnissavaa.

Nunap tunngaviumik inatsisai innuttaasunit upperineqarlutillu tatigineqassapput. Tunngaviumik inatsit suliarineqassaaq nammineerluni piumassuseq nukittussuserlu toqqammavigalugit.

Naalakkersuisuni taamaammat isumaqarpugut tunngaviusumik inatsit naqqaniit suliarissagipput, inuiaqatigiunerput nunatsinnullu ilisimasavut tunngavigalugit.

Tunngaviusumik inatsisip nunap inui katersussavai, inuiaqataasullu tamakkerlugit ataatsimuulersillugit. Tassa tunngaviusumik inatsit inissaqartitsissaaq, kikkuusugut tamatta ataatsimuulersinnaaqulluta, nukissaqalersillutalu nunatta namminiilivinnissamut ineriartornerani sulinissatsinnut.

Taamaattumik ukiortaami oqaaseqarninni isumalioqatigiissitaq kalaallit tunngaviusumik inatsisissaannik siunnersuusiortussaq ilassiumavara, suliassamillu pingaaqisumik ingerlatsilluarnissaanik kissaallugu.

Qujanartumik 2016 ukiuusimavoq aningaasaqarnikkut siuariartorfiusoq, ilimanarporlu ukiumi aallarnikkatsinni tamanna ingerlaannassasoq. Minnerunngitsumik aalisarneq ingerlalluarpoq, akit qaqqittakkallu amerlassusaat eqqarsaatigalugit.

Aalisartut tunisiortorluarsimaqaat, neriuppungalu kigaallagatik tulaassuineretik ukiumi nutaami ingerlatiinnassagaat. Pisassiisarnerup tungaatigut naapertuilluartumik politikkeqarnerput ingerlatiinnassavarput, qaninnerusoq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit akisussaassulimmik agguaasarluta. Nungusaataangitsumik nunatta pisuussutaanik atuinerput ingerlatiinnassavarput.

Nunarsuatsinni ineriartornermut malinnaajuassugut. Aalisakkanik nunanut allanut tunisassiornitsinnut pingaaruteqaannarani, aamma aningaasarsiornitta siumukarneranut suliffissanillu pilersitsiortornermut pingaaruteqarpoq.

USA-mi ungasinngitsukkut præsidentissamik qinersipput, juunimilu Tuluit Nunaanni amerlanerussuteqartut taasinerikkut aalajangerpaat EU-mit anissallutik.

Tuluit Nunaata EU-mit anilernerata kingunereratarsinnaavaa EU-mi niueqatitut periarfissaajunnaarnera. Tamanna aalisakkanik nunanut allanut nioqquteqarnitsinnut sunniuteqarsinnaavoq, tassami Tuluit Nunaat nioqquteqarfitta pingaarutillit ilagimmasuk.

Naalakkersuisuni pingaarteqaarput nunarsuatta sinnerani nunat suleqatigisatta attavigisarneranni naligiittut pissusilersorfigeqatigiinnissarput. Uanilu eqqarsaatigaagut issittormioqatigut, nunallu allat nioqquteqarfigisartakkagut.

Taamaammat naatsorsuutigaa EU-mi, USA-mi Danmarkimilu naalakkersuisunik isumaqatiginninniarnert oqaloqateqarnerillu pingaarutillit ukiormanna ingerlanneqarumaartut.

Ilaatigut qulaajarneqartariaqariaqassaaq danskit naalakkersuisuisa, danskit amerikamiullu illersornissakkut sakkutooqarfiini nunap atorneqartup mingutsinneqannginnissaanik qulakkeerinninnissaq akisussaaffigigaat.

Nunattami nunallu allat illersornissakkut piareersimanerannut sakkutooqarfiit iluaqutaasussaapput. Isumannaatsuunissarli kisiat eqqarsaatiginagu, aammali nunatta

ilaata illersornissamat atortussanngorlugu attartortitatta aningaasaqarnikkut isertitsissutaanissaa eqqarsaatigalugu.

Taamaattumik nuannaarutigaa Inatsisartut isumaqatigiillutik pineqartoq pillugu Naalakkersuisunut tunuliaqutsiimmata, pineqartut pillugit pitsaasumik ataavartumik aaqqiisoqarnissaanut Danmarkimut USA-mullu isumaqatiginninniarsinnaalersilluta.

Avatangiisivut kisimik pineqanngillat, naligiittulli suleqatigiinnissaq aamma pineqarput.

Ukiortaami oqaaseqarnerma naajartulernerani taanngitsoorumanngilakka 2017-imi kommunalbestyrelsinut, nunaqarfinni aqutsisunut ilagiillu sinniisaannut qinersinissat. Neriuppunga qineqqusaarnerit uummaarissuussasut, nunatsinni tamarmi porsaaniisanut pitsanngorsaatisannullu isumassarsianik nutaanik qalluiffiullutik.

Nunaqqativot avannaamiut erseqqissumik kissaateqarsimapput maannakkut akuerisimasatsinnik. Kommunip marlunngorlugu avinneqarnissaa aalajangiunneqarpoq.

Inuiattut ileqqutta katattussaangitsut ilagaat ilaqquttagut ikinngutigullu nalliuttorsioqatigisarnerat, kingumullu ukiup naasup eqqartuiffigisarnera.

Innutaaqateqarpugut assigiinngitsunik peqquteqarlutik nunani allaniittariaqartunik. Ilinniakkaminnik ingerlatsisuusinnaapput, napparsimavimmi uninngallutik, umiartortuullutik imaluunniit nunani allani nunaqalersimasuusarlutik.

Taakkua soorunami aamma eqqarsaatitsinniitpagut. Aamma اساسمىنىك اننااساقرسىمىسۇت، تاامااتتۇمىللى ئالسىننەرىمىك ماقااسىنەرىمىللى ئىللۇگىت نالىتۇتسىرتارىاقرسىمىسۇت ئىقارسااتىگااگۇت.

2016 kingumut eqqarsaatigissagukku innutaaqatinnik sinerissuatsinniittunik ataatsimeeqateqarnerit oqaloqateqarnerillu immikkut qamaniittpakka.

Nuannaarutigeqaara illoqarfippassuit nunaqarfippassuillu avannaani Qaanaamiit nunatta kangiani Tasiilaq ilanngullugu tikittarsimagakkit. Inuit naapillugit toqqaannartumik oqaloqatigisarneri uannut pingaaruteqaqaaq, innuttaasut ataatsimiisinnerini, suliffeqarfinni imaluunniit marluinnaaqatigalugit. Naalakkersuisuni sulininni tamanna annertuumik pingaaruteqarpoq.

Taamaattumik innuttaasunik ataatsimeeqateqartarnikka suliffeqarfinnullu pulaartarnikka Naalakkersuisooqatikkalu ingerlatiinnassavarput. Qilanaarilereerpakka ukiormanna tikitassakka nutaat, unalu periarfissaq atorlugu Naalakkersuisooqatikkalu nunatsinni sumiluunniit ataatsimiigiarluta angalasarnitsinni tikikkaangatta pulaaraangattalu tikilluaqqusisarnissinnut qanilaarnissinnullu qujaffigerusuppassi.

Naalakkersuisut innuttaasullu sinnerlugit Ataqqinartorsuaq Dronningi, ilaqaatalu Kunngikkormiut tamaasa ukiumut nutaamut iserluarnissaannik kissaappakka.

Kunngissakkut immikkut aamma qutsavigerusuppakka siorna nunatsinnut tikeraartarnerminni inussiarnarlutillu piurnarnerat pillugu. Kunngissaq tikeraarpoq Arctic Winter Gameseqarnerata nalaani, Kunngissallu nulia Mary tikeraarluni

ataatsimeersuarneq "Angerlarsimaffimmi persuttaassarneq – ataatsimoorussamik akisussaaffik" peqataaffigiartorlugu.

Naalackersuisut sinnerlugit danskit naalackersuisui Folketingi, Savalimmiuni Lagtingi Landsstyrelu, kiisalu inuiaat danskit savalimmiormiullu ukiortaami pilluaquakka.

Minnerunngitsumillu nunatsinni innuttaasut tamaasa qutsavigissavakka ullut tamaasa pissaqarumallutik inuiaqatigiillu pillugit suliarmata.

Ukiumi qaangiuttumi kingumut takutipparput inuiattut ataatsimoorluta kivitseqatigiissinnaalluta. Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanerani aaqqissuussinersuit annersaasa ilaat Arctic Winter Games, aamma SIK 60-iliimmat takutippaat inuiattut kivitseqatigiissinnaasugut ataatsimoorussigutta.

Tamannalu tulluusimaarutigissavarput.

Kalaallit susassareqatigiilluta siusinnerusukkut inuuneqarsimanerput ukiuni makkunani tammariartortutut oqaatigineqarsinnaavoq. Tamatta ilisimasatsit ajoraluartumik angajoqqaat amerlavallaat meeqqaminnik sumiginnaasernerat annertuumik ajornartorsiutaavoq. Ukiuni nutaajunerusuni ima "ulapitsigilersimavugut" allaat ilaqtattata ikinngutitta ilisarisimasattaluunniit meeraannik sumiginnakkanik isumassueqataanissatsinnut "piffissaarussimalluta".

Qujanartumilli kalaaleqateqarpugut angajoqqaat sumiginnagaannik ilaqtariittut nukittuumik inuuneqarnertik pissutigalugu isumassueqataallutik angerlarsimaffimminnut tikilluaqqusinissaminnik uummateqartunik. Qularutiginnilara ilissi piffissaq annertooq nukippassuillu meeqqat isumassorneqarnerannut atortarisi, taamaattumik nunatsinni angajoqqaarsiaasartut tamassi Kalaallit Nunatsinni innuttaasut sinnerlugit uummammik pisumik qutsavigaassi, meerannguit sumiginnagaasut isumassorlugit kissalaartumut isertittarassigit. Nalussanngilarsi meeqqat ajunngitsumik pinnitsitik qaqugumulluunniit puigorneq ajormatigit - qujanaq.

Qanortoq nunatsinni innuttaasugut kikkugalarutta tamatta Kalaallit Nunarput toqqissisimaffigalugu eqqissinartumik angerlarsimaffigisigu.

Ukiumi nutaami nammaqatigiinnerput susassareqatigiinnerput qiimmassaqatigiittarnigullu nukittorsassavagut.

Taama oqaaseqarlunga Nunatsinni innuttaasut tamassi ukiortaami pilluaquassi.

Guutip nunarput inuilu sernigiligit.